

Roviray Virgili

La victoria
de Mervilla

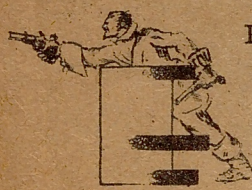
D36

62247

614815448

LA VICTÒRIA DE MONTJUÏC

RA el dia 26 de gener de l'any 1641. De bon matí, es mostrà serè el cel i clar el sol, segons la frase de Francisco Manuel de Mel'lo. L'exèrcit del marquès de Los Vélez havia arribat davant de Barcelona al cap d'un mes i mig de fàcils victòries damunt grups de catalans mal organitzats i mal armats. Des de la seva sortida de Tortosa, el dia 8 de desembre del 1640, només havia trobat una resistència seriosa en tres llocs: el coll de Balaguer, la plaça de Cambrils i els passos de Martorell. La lluita en aquest últim lloc va ésser de considerable importància, i després de perduda pels catalans aquella batalla, l'exèrcit d'invasió va tenir el pas lliure fins prop de la capital catalana.

Una intimació del marquès de Los Vélez perquè Barcelona es rendís va ésser contestada amb una altívola negativa. A despit de les derrotes sofertes fins aleshores i del gran perill d'una derrota definitiva, els catalans es decidiren a fer el màxim esforç per salvar les llibertats de la pàtria.

No havien provocat els catalans aquella guerra. Tots els fets dramàtics del 1640 eren deguts a la política absolutista i unitarista de Felip IV, inspirada pel seu primer ministre Gaspar de Guzmán i Pimentel, tercer comte d'Olivares i primer duc de San Lúcar, anomenat freqüentment amb el seu doble títol de comte-duc. Si els catalans d'aquell temps havien apel·lat a la resistència armada, a l'aliança militar i finalment a la unió

1700579479

amb França, no era pas per odi als altres pobles espanyols, sinó per defensar-se de l'agressió monàrquica.

La lluita davant Barcelona era el darrer recurs dels catalans per a evitar la caiguda en la servitud. Militarment, les forces catalanes eren molt inferiors a les de Felip IV, tant en el nombre com en les armes i en la preparació tècnica. Comptaven, és cert, amb el concurs d'algunes forces regulars franceses i d'alguns caps militars del país veí. Però allò que més contribuïa a l'esperit combatiu dels catalans en aquella jornada històrica era l'amor a la terra pròpia, ja envaïda, i amenaçada de destrucció i esclavatge.

Parlant d'aquest estat d'esperit dels catalans, escriu Mel·lo: «La tierra propia comunica alientos contra el que pretende ganarla, y puesta delante da ánimo al más cobarde para defenderse. Esto quisieron decir los antiguos por las ficciones de su Anteo. El que no defiende su patria, o no es hombre, o no es hijo.»

Aquell exèrcit que s'havia aplegat cap a la banda de L'Hospitalet per atacar Barcelona, tot essent l'exèrcit del rei d'Espanya estava constituït per una majoria de no espanyols. Hi havia portuguesos, irlandesos, italians, alemanys i valons. Quant als soldats castellans, en gran part havien vingut forçats per les lleves, i en llurs rengles es produïren moltes

desercions. Les forces reials aplegades a Tortosa en començar l'ofensiva sumaven uns 25,000 homes. Entre les baixes i els contingents que s'havien quedat enrera per formar les guarnicions necessàries, la xifra dels efectius no devia arribar a 15,000 en iniciar-se la batalla del dia 26 de gener. Els combatents catalans, en molta part menestrals i pagesos, no arribaven a la meitat d'aquesta xifra. Els francesos devien ésser uns 1,500, però eren soldats vells i experimentats. Les majors probabilitats de victòria eren per a l'exèrcit del marquès de Los Vélez.

La primera escomesa dels reialistes va ésser contra la muntanya de Montjuïc, on els catalans havien construït un fort amb tota pressa. Dies

abans, el governador català de la fortalesa, Rocabertí —un noble innoble—, s'havia passat a l'enemic enduent-se els plans de la construcció. Sort que sota la direcció de l'enginyer militar francès Aubigny, hi havien estat fets notables canvis en poques hores.

L'assalt de Montjuïc, iniciat a les nou hores del matí, va trobar des de bon principi una fortíssima resistència. Els que primer atacaren van ésser els irlandesos, comandats pel comte de Tiron, el qual va caure mort d'un tret de mosquet. Des d'aquell moment la lluita va ésser extremadament

aferrissada i sagnant. Uns 8,000 homes atacaven Montjuïc, i només uns 2,000 el defensaven. Els assaltants eren ja, per alguns costats, ben prop de la fortalesa. Calia, per seguir la defensa, que vinguessin reforços. Aquests reforços sortiren, en efecte, cap a la muntanya. Però els realistes intentaven de tancar-los el pas.

Quan els defensors de la fortalesa tenien ja la convicció que serien esclafats pel gran nombre d'assaltants, un català heroic, el sergent Ferrer, va salvar la situació amb la seva audàcia. Heus ací com ho explica Mel'lo: «Al sonido de las voces, que cada vez crecía con más desesperación en todos los que esperaban

por instantes la muerte, salió a la plaza superior del fuerte el sargento Ferrer, llevado de algún efficacísimo impulso, y con celo de verdadero patricio procuró entregar la vida por la defensa de su república. Era común en los catalanes la voz de que se perdía y que el enemigo los asaltaba, cuando Ferrer, impaciente, miraba a un lado y otro por reconocer la parte donde eran acometidos: topó antes con el semblante de la gente que marchaba de socorro así de la ciudad como de la marina, que ya se hallaba más cerca que los mismos escuadrones contrarios. Entonces con nuevo aliento levantó el grito publicando el socorro: volvió sobre sí la gente entre alegre y temerosa, multiplicando sus fuerzas y dilatando su espíritu, de tal suerte, que ellos comenzaron a osar con tanto exceso como antes habían temido.»

L'encoratjament dels catalans per la intervenció del sergent Ferrer va ésser tan gran, que aviat aconseguiren l'avantatge, mentre els assal-

BAROZZANO

tants es desmoralitzaven per l'alt nombre de baixes que sofrien i especialment per la mort de dos nebots del marquès de Los Vélez.

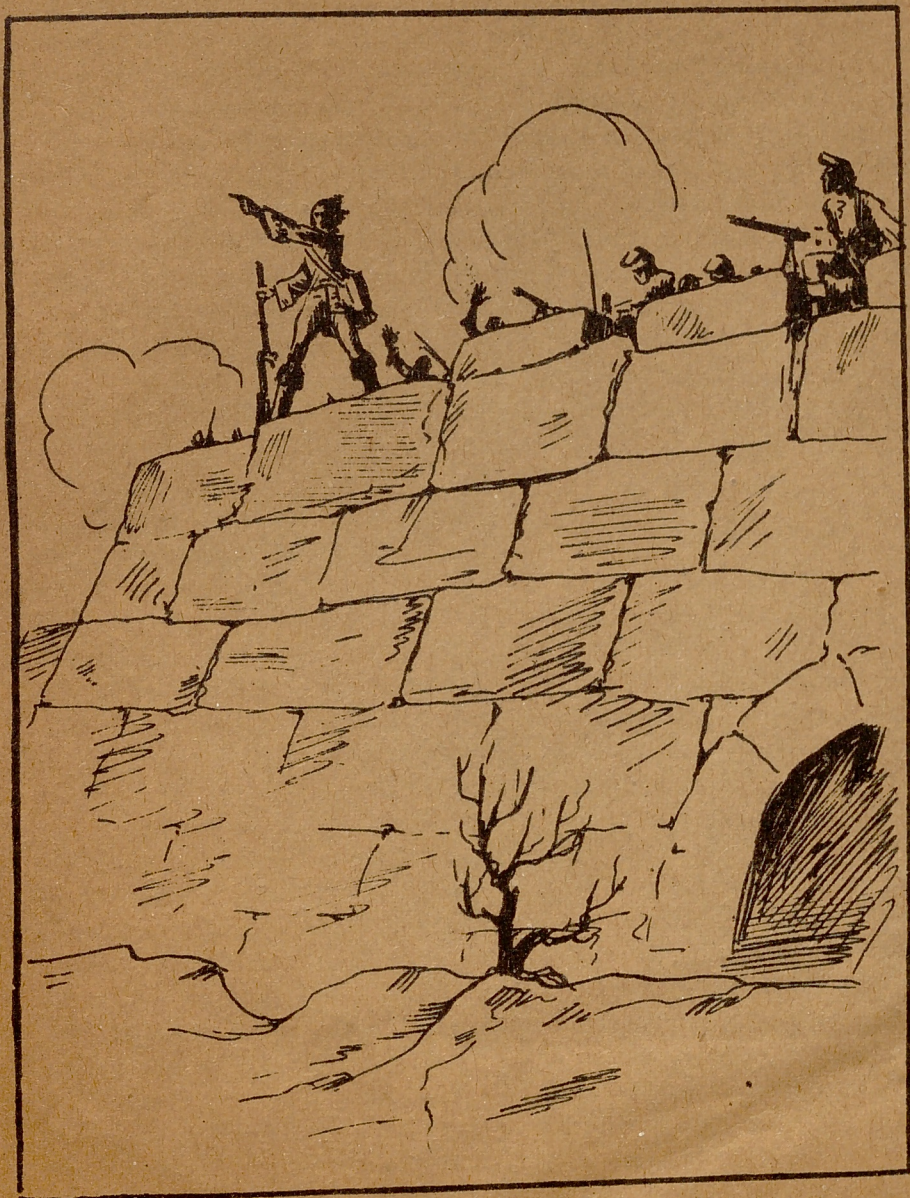
Poc després hi hagué un altre cas d'heroisme personal que assegurà i precipità la victòria dels catalans. Un ajudant que lluitava a Montjuïc començà a cridar de sobte, dient que l'enemic ja fugia i que calia perseguir-lo. Acudiren uns quaranta defensors de la fortalesa, els més decidits, i saltaren tots plegats per la muralla. «Llevávalos tan intrépidos el furor —escriu Mel'lo—, como los miraba temeroso el recelo de los reales, que sin esperar otro aviso o espanto más que la dudosa información de sus ojos averiguada del temor y creyendo bajaba sobre ellos todo el poder contrario, paloteando las picas y revolviendo los escuadrones entre sí (manifiesta señal de su ruina) comenzaron a bajar corriendo hacia la falda de la montaña, alzando un espantoso bramido y queja universal.»

Per més esforços que els caps de l'exèrcit reial van fer, no els va ésser possible de deturar els fugitius, que corrien empesos pel pànic. I com que sota Montjuïc, davant el Portal de Sant Antoni, era al seu torn derrotada la cavalleria reial, amb gran pèrdua de gent (entre els morts hi havia el cap de la cavalleria, l'italià duc de Sant Jordi, fill del marquès de Torrecussa), van veure's obligats els invasors a emprendre a tota pressa la retirada cap a Tarragona. L'exèrcit vençut, remarca Mel'lo, «caminó en dos días, desengañado, lo que en veinte había pisado soberbio».

No van ésser tan sols els combatents catalans els que aquell dia van donar un gran exemple de coratge i patriotisme. L'element civil de Barcelona, i assenyalamment les dones, hi va contribuir magníficament. A primera hora del matí s'havia fet una crida prohibint a les dones que sortissin als carrers, perquè es temia que amb llurs crits, plors i esglais depressissin els lluitadors. Les barcelonines, però, sortiren de les cases, a desgrat de la prohibició, i no pas per deprimir amb planys els que lluitaven, ans bé per ajudar-los eficaçment. Elles van portar a la muntanya de Montjuïc proveïments i municions i auxiliaren els ferits sense por del perill.

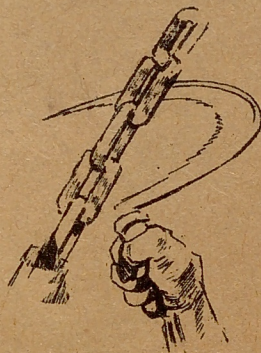
Heus ací com una batalla que es considerava perduda per als catalans va ésser guanyada per aquests gràcies a un esforç d'heroisme per part de tot el poble alçat en armes. Les banderes reials que aquell matí prenien al sol resplendors de victòria, van caure per terra vençudes, i al vespre d'aquell dia penjaven de cap per avall al balcó del Palau de la Generali-

tat. L'esforç col·lectiu d'un poble i els actes d'heroisme individual van fer que una prevista derrota es convertís en la brillant victòria de Montjuïc.

I és que els catalans van veure que d'ells depenia la caiguda o la salvació de la pàtria. Més que un objectiu militar, l'exèrcit invasor tenia un objectiu polític, que Mel'lo exposa així: «La destrucción universal del Principado, abrasando sus campañas, arruinando sus pueblos, consumiendo sus tesoros, vituperando sus honores y últimamente reduciendo la ilustre nación catalana a miserable esclavitud.»

Amb llur sang salvaren els catalans d'aquell temps la llibertat que la monarquia pretenia prendre'ls. La certesa que Catalunya, si era vençuda, seria destruïda i esclavitzada, va produir la reacció heroica del 26 de gener de l'any 1641. I cada vegada que, en el curs de la història, aquesta tràgica perspectiva s'ha presentat, els catalans han reaccionat de la mateixa manera, i en la caiguda com en la victòria, s'han mostrat dignes de llur gran passat i de llur gran esdevenidor.

Preço:
0 céntimos

EDICIONES ESPAÑOLAS

Ax. 14 de Abril, 556 - Barcelona